SUITSIIDI PUUDUTAVAD LOOD KATEGOORIAD JA NÄITED

peaasi.ee

Sotsiaalministeerium

SISU

1. **SELGE SUITSIIDIKAJASTUS**

1.1 Põhjalik lugu inimese suitsiidist või suitsiidikatsest (sh lähedase lugu).

2. **PIIRIPEALSED JUHTUMID**

2.1 Lühijuhtum
2.2 Suitsiidimõtted
2.3 Enesevigastamine
2.4a Fiktsioon (ilukirjandus, film vms)
2.4b Fiktsioon
2.5a Žanr: arvustus ja kultuuriintervjuu
2.5b Žanr: arvustus ja kultuuriintervjuu
2.6a Välismaine sensatsioonilugu
2.6b. Välismaine sensatsioonilugu: mõrv-enesetapp
2.7.a Välismaa kuulsus või tema lähedane
2.7b Välismaa kuulsus või tema lähedane
2.8 Venemaaga seotud surmauudis
2.9 Abistatud enesetapp
2.10A Enesetapu kujutamine rituaalse või kangelasliku teona
2.10B Enesetapu kujutamine rituaalse või kangelasliku teona
2.11A Ajalooline juhtum
2.11B Ajalooline juhtum

3. **OSAKAAL: PÕHITEEMAST PÕGUSA MAINIMISENI**

3.1A Suitsiid artikli põhiteemana
3.1B Suitsiid artikli põhiteemana
3.2A Suitsiid kõrvalteema või lisariskina - ühe lausega
3.2B Kõrvalteema või lisariskina - paari lausega
3.3 Episoodiline mainimine - üks sõna
3.4 Persooniloo pikem alateema
3.5 Persooniloos korduv teema
3.6 Persooniloo põgus mainimine - nimetatud märksõnana, detailsemalt lahti seletamata
3.7 Ootamatu või kontekstiväline viide
3.8 Pealkirjas ebaproportsionaalselt esile tõstetud

4. **KEELEKASUTUS, STIGMA, HOIAKUD**

4.1A Stigmatiseeriv sõnavalik
4.1B Stigmatiseerivate hoiakute kujundamine
4.2A Suhtlemiskultuur
4.2B Suhtlemiskultuur
4.3A Katse või ähvardus kui manipulatsioon
4.3B Suitsiidikatsete ja enesetapumõtete tõsiduse kahtluse alla seadmine
4.4 Enesetapp kui kõnekujund
4.5 Nalja või absurdi rubriik

Kategooria
1. SELGE SUITSIIDIKAJASTUS

1.1 PÕHJALIK LUGU INIMESE SUITSIIDIST VÕI SUITSIIDIKATSEST (SH LÄHEDASE LUGU).

Näide (väljavõte)

*Samas endalt küsides, kuidas seda teha. „Küll **autoga kuhugi ette sõita,** küll seda ja teist. Aga kõik need variandid tundusid nii hirmsad. Samas olin juba kolm korda **vingumürgitust saunas kogenud** – küll hooletusest – ning teadsin, **kui lihtsalt ja rahulikult võib see lõppeda.** Seega idee, kuidas elust lahkuda, hakkas üha selgemalt idanema.*

Kommentaar

Positiivne näide: abikontaktid on olemas.

Ei ole hea tava: kirjeldab meetodit ja ettevalmistusi.

Allikas ja viide

Õhtuleht.

Läbipõlenud õpetaja Alis Münter: „Issand, mida ma tegin! Mida see lastele tähendanuks?“

Ava allikas

Kategooria
2. PIIRIPEALSED JUHTUMID

2.1 LÜHIJUHTUM

Näide (väljavõte)

36aastane mees pani omale **noa kõrile** ning keeldus jätkuvalt koostööst.

Kommentaar

POSITIIVNE NÄIDE: abikontaktid lisati pärast pöördumist

Ei ole hea tava: kirjeldab meetodit

Allikas ja viide

Õhtuleht.

Jõhvis menetlusest kõrvale hoidnud mees võttis politsei silme all endalt elu

Ava allikas

2.2 SUITSIIDIMÕTTED

Näide (väljavõte)

*Mälestusteraamatus «Cher: Part One» kirjutas **laulja Cher** enesetapumõtetest, mis teda abielu ajal Sonny Bonoga vaevasid. **«Astusin paljajalu meie hotellisviidi rõdule ja vaatasin alla.** Mul käis üksildusest pea ringi. **Nägin, kui lihtne oleks üle serva astuda ja lihtsalt kaduda,»** kirjutas ta. «Mõne pöörase minuti jooksul ei suutnud ma ühtegi muud võimalust ette kujutada.»*

Kommentaar

POSITIIVNE NÄIDE: toimetulek on oluline osa loost

Hea tava vaates probleemne:
- kirjeldab meetodit
- memuaaride tutvustuses tõstetakse esile enesetapumõtted
- enesetapp on mainitud artikli pealkirjas
- lisarisk: tuntud inimese loo võimalik suurem mõju

Allikas ja viide

Postimees Raamatud.

Alkohol, enesetapumõtted ja keelatud suhe õpetajaga: 3 šokeerivat pihtimust kuulsuste memuaaridest

Ava allikas

Kategooria
2. PIIRIPEALSED JUHTUMID

2.3 ENESEVIGASTAMINE

Näide (väljavõte)

*Neljapäeva õhtul, 22. jaanuaril kella 19 paiku **pussitas** tiktokker Miku ehk Mihkel-Alex Hunt **end** väidetavalt **rindu**. Sotsiaalmeediasse postitatud videos tõstab mees särgi üles ja näitab **vigastust rindkere piirkonnas,** videost on näha ka **verejälgi** riietel. Just see kaader vallandas jälgijate seas ulatusliku mure ning mitmed inimesed on väljendanud kartust, et noormees võib olla endale ohtlik.*

Kommentaar

Küsimus:
Ehkki loost ei selgu, kas tegu oli suitsiidikatsega, on viited ja võimalus selleks olemas. Kas ja kuidas rakendada head tava enesevigastamise kajastamisel?

Hea tava vaates probleemne:
- abikontaktid puuduvad
- kirjeldatakse meetodit ja näidatakse vigastust
- sisuhoiatus ei lahenda detailide ja visuaali küsimust

Lisarisk: noortele tuntud sisulooja; noored on haavatavam sihtrühm ning altim jäljendama (nn *copycat* efekt)

Allikas ja viide

Postimees. Elu24.

HÄIRIVAD VIDEOD ⟩ Tiktokker Miku pussitas end korduvalt otse-eetris rindu

Ava allikas

Kategooria
2. PIIRIPEALSED JUHTUMID

2.4A FIKTSIOON (ILUKIRJANDUS, FILM VMS)

Näide (väljavõte)

Alexandra sooritas 25-aastasena enesetapukatse ja jäi napilt ellu.
Kõik see juhtus 5. novembril 2023. Alexandra oli siis 25aastane. Depressioon oli teda viinud punkti, kust ta ei näinud enam väljapääsu ning ta sooritas enesetapukatse.

Kommentaar

POSITIIVNE NÄIDE:
abikontaktid on olemas

Küsimus: Alles artikli lõpus selgub, et lugu põhineb ilukirjanduslikul teosel. Kas nii tundliku teema puhul võiks see lugejale selge olla juba alguses (et ta ei hakkaks emotsionaalselt kaasa elama, kui päris inimese loole)?

Allikas ja viide

Postimees Tervis.

Depressioon viis noore naise elu ja surma piirile

Ava allikas

2.4B FIKTSIOON

Näide (väljavõte)

Veel valusam on lugu sõbraga. Nad olid samasse naisesse armunud, kumbki salamisi. Kui sõber oma hingevaeva üles tunnistas ja nõu küsis, tegi Õpetaja hirmsa vea. Lollitas sõbra ära ja tegi ise kiirelt esimesena abieluettepaneku. Seejärel võttis sõber endalt elu.
See taak, võib-olla karmavili, kripeldab aastakümneid, kuni eluga kontakti kaotanud Õpetaja otsustab samuti enesetapuga lahkuda.

Kommentaar

Küsimus: kas ja kuidas rakendada suitsiidi kajastamise head tava raamatu tutvustuses, sealhulgas abikontaktide lisamisel?

Hea tava vaates probleemne:

- pealkiri tõstab esile enesetapu ja esitab selle ühe põhjuse tagajärjena
- pealkiri mõjub eksitavalt (jääb mulje nagu tegu oleks päris enesetapuga, mitte raamatulooga)

Allikas ja viide

Postimees Kultuur.

Piinav saladus viis õpetaja enesetapuni

Ava allikas

Kategooria
2. PIIRIPEALSED JUHTUMID

2.5A ŽANR: ARVUSTUS JA KULTUURIINTERVJUU

Näide (väljavõte)

Väljavõte Ringvaate artiklist.
Mihkel Mutt Juhan Viidingu enesetapust:
"Kui küsida, kas keegi oleks saanud midagi teha, siis ei, ei oleks saanud teha, sest ***see oli lihtsalt ette määratud,"*** *Oma luuletuses on ta öelnud, et* ***veri voolab lumele.*** *Ta 20 aastat varem peaaegu täpselt ütles, millal see kõik toimub."*
" See lainetas läbi tema elu, vahel andis see järele, vahel tõusis, oli vaja ajendit, see ajend tuli, see oli eraeluline, ***aga kui see poleks juhtunud siis, oleks see juhtunud mõni teine kord. See oli temasse programmeeritud.*** *Seda enam, et ta ise tahtis seda, ta ei kartnud seda. See tema ööliblika lõkkesse lendamine pole mitte mingisugune nutulaul, see on* ***võidukas lend,"*** *tõi Mutt välja.*
Videos:
Saatejuht (Grete Lõbu): "Otsus on tehtud ja edasi on ainult kergus."

Väljavõte Postimehest
Väga põhjalikult, samas suure pieteeditundega on kirjeldatud Viidingu elust lahkumist ja tema viimaseid tunde, niipalju kui sellest teada on. Mutt jätab järeldused lugeja enda teha, aga see lõpp ei tundu morbiidsena, ehkki mitte ka helgena. **Tundub... paratamatusena, mis oli ammu enne juba kuskil kirja pandud.**

Kommentaar

Küsimus: kuidas rakendada head tava kultuuriintervjuus ja raamatuarvustuses? Milline on ajakirjaniku roll ja vastutus intervjueeritava / autori seisukohtade tasakaalustamisel suitsiidiennetuse vaatest?

Hea tava vaates probleemne:
- enesetapu kujutamine ettemääratud ja võiduka lahkumisena
- abikontaktid puuduvad
- lisarisk: tuntud inimese loo võimalik suurem mõju

Allikas ja viide

Ringvaade.

Mihkel Mutt: Juhan Viiding teadis oma traagilist lõppu 20 aastat ette

Ava allikas

Postimees Kultuur.

PRIIT HÕBEMÄGI ARVUSTAB ⟩ Juhan Viidingu elulooraamat: igaviku ees on iga kirjanik ajakirjanik

Ava allikas

Kategooria
2. PIIRIPEALSED JUHTUMID

2.5B ŽANR: ARVUSTUS JA KULTUURIINTERVJUU

Näide (väljavõte)

Jim Ashilevi raamatu „Inimese kostüüm“ arvustused ja intervjuud - kuna raamatus ja lugudes käsitletakse tema sõbra, kirjanik Margus Karu enesetappu.

Kommentaar

POSITIIVNE NÄIDE: abikontaktid on olemas: enamik väljaandeid lisas need pärast pöördumist

Küsimus: kas abikontaktid tuleks lisada ka raamatuarvustustele ja kultuuriintervjuudele, milles käsitletakse suitsiidi?

Puudus: abikontaktid puudusid algselt.

Allikas ja viide

Ringvaade:

Ashilevi süda raamatus

Ava allikas

Õhtuleht.

Jim Ashilevi: „Depressioon ei paista alati välja, mis just teebki selle ohtlikuks.“

Ava allikas

Delfi Kultuur. NÄDALA RAAMAT | Elu enne ja pärast lähedase surma. Jim Ashilevi uus raamat räägib leinast, kuid mitte ainult

Ava allikas

Vikerraadio.

Loetud ja kirjutatud. Jim Ashilevi "Inimese kostüüm"

Ava allikas

Kategooria
2. PIIRIPEALSED JUHTUMID

2.6A VÄLISMAINE SENSATSIOONILUGU

Näide (väljavõte)

Suurbritannias elanud Poola mees kannatas depressiooni all pärast seda, kui ***ebaõnnestunud hambaraviprotseduur Türgis jättis ta hammasteta. Lõpuks tegi ta seetõttu enesetapu.***
«Ta oli emotsionaalselt sügavalt murtud, hammaste kaotamine oli hävitanud tema enesekindluse ja lootuse,» ütles naine.

Kommentaar

Küsimus: milline on loo uudisväärtus Eesti lugejale ja kas enesetapu kajastamine on põhjendatud?

Hea tava vaates probleemne:

- enesetappu seletatakse ühe sündmusega
- abikontaktid puuduvad

Allikas ja viide

Elu24.

«Ta kaotas kogu lootuse...» Kuidas poolaka hambaravireis Türki lõppes enesetapuga

Ava allikas

2.6B VÄLISMAINE SENSATSIOONILUGU: MÕRV-ENESETAPP

See on üks näide paljudest, kus kajastatakse just laste tapmist vanema poolt ning sellele järgnevat enesetappu

Näide (väljavõte)

Esialgse info kohaselt tõusis 46-aastane Anna Democrito ööl vastu tänast üles, äratas lapsed ja riietas nad pidulikesse rõivastesse. Seejärel ***viskas naine lapsed rõdult alla, enne kui hüppas ka ise sillutisele.*** *Ema ja kaks nooremat last surid kohe, lastest vanima vigastused on sedavõrd tõsised, et ta viibib intensiivravi osakonnas.*

Kommentaar

Küsimus:
milline on loo uudisväärtus Eesti lugejale? Kuidas rakendada head tava mõrv-enesetapu kajastamisel?

Hea tava vaates probleemne:

- meetodi ja sündmuste üksikasjalik kirjeldamine
- meetodi äratoomine pealkirjas
- abikontaktid puuduvad

Allikas ja viide

Postimees Maailm.

PERETRAGÖÖDIA ⟩ Itaalias viskas ema oma kolm väikest last rõdult alla ja hüppas ise neile järele

Ava allikas

Kategooria
2. PIIRIPEALSED JUHTUMID

2.7.A VÄLISMAA KUULSUS VÕI TEMA LÄHEDANE

Näide (väljavõte)

*Sealt edasi aasta hiljem tabas lauljannat suur tragöödia: ema Birgit tegi enesetapu, kui **kukutas end alla koduks olnud kortermaja kuuendalt korruselt.** Ema viis sügavasse depressiooni isa Ingvari **alkoholism**.*

Kommentaar

Hea tava vaates probleemne:

- põgusasse eluloo episoodi on lisatud meetod ja täpne koht
- depressiooni põhjus esitatud lihtsustatult
- abikontaktid puuduvad

Allikas ja viide

Õhtuleht Naisteleht.

AINULAADNE ANNE! ABBA noorim liige Agnetha Fältskog kirjutas esimese muusikapala kuueaastaselt

Ava allikas

2.7B VÄLISMAA KUULSUS VÕI TEMA LÄHEDANE

Näide (väljavõte)

Kui jõuad punkti, kus tunned, et ei taha enam ühtegi päeva ärgata, et tahad lihtsalt minna... See on tegelikult ebamugav teema, sest enesetapust rääkimine ja selle tegelik täideviimine on kaks täiesti eri asja. Ma usun, et loendamatud inimesed mõtlevad elu lõpetamisele, kuid vaid väga vähesed teevad seda päriselt. Mäletan, kuidas ma voodis lamades mõtlesin: «Jumal, ma ei suuda enam ühtegi samasugust päeva üle elada. Iga päev on üks ja seesama õudus.»

Kommentaar

POSITIIVNE NÄIDE: loos käsitletakse ka raskustega toimetulekut

Hea tava vaates probleemne:

- abikontaktid puuduvad
- enesetapumõtted on tõstetud esile pealkirjas
- lisarisk: tuntud inimese loo võimalik suurem mõju

Allikas ja viide

Postimees Kultuur.

Alec Baldwini šokeeriv paljastus: mõtlesin pärast «Rusti» tragöödiat palju enesetapule

Ava allikas

Üks näide paljudest, kus kajastatakse Venemaal aset leidnud mõjuka isiku enesetappu.

Kategooria
2. PIIRIPEALSED JUHTUMID

2.8 VENEMAAGA SEOTUD SURMAUUDIS

Näide (väljavõte)

*Mashi andmetel leiti ärimees Moskvas Tverskaja ulitsa hotellist ja **tema kõrval oli püstol,** vahendab Meduza.*

Kommentaar

Küsimus: kas kõrgendatud huvi Venemaal toimuva vastu põhjendab selle enesetapu kajastamist?

Hea tava vaates probleemne:
- nimetatakse võimalikku suitsiidivahendit ja konkreetset kohta
- enesetapp on esile tõstetud pealkirjas
- abikontaktid puuduvad

Allikas ja viide

Delfi.

Moskvas tegi enesetapu ärimees Umar Džabrailov

Ava allikas

Kategooria
2. PIIRIPEALSED JUHTUMID

2.9 ABISTATUD ENESETAPP

Näide (väljavõte)

Poja ootamatu surma tõttu eluisu kaotanud britt Wendy Duffy, kes sooritas reedel, 24. aprillil vastuolulises Šveitsi kliinikus enesetapu.
Sel nädalal Daily Mailile antud intervjuus ütles ta, et otsus elu lõpetada tegi ta õnnelikuks, sest tema vaim saab olla vaba.
Wendy kaotas neli aastat tagasi traagilistes oludes oma ainsa lapse, 23aastase Marcuse. Marcuse surm koos tõsiasjaga, et meditsiiniharidusega Wendy üritas teda ise elustada, on teda sellest ajast peale kummitanud. Ta ütles, et Wendy oli üritanud endalt elu võtta. Wendy sõnul oleks tema „ilus poiss“ mõistnud tema otsust lõpuks temaga liituda.

Kommentaar

POSITIIVNE NÄIDE: abikontaktid on olemas

Küsimus: kas, millal ja kuidas rakendada head tava abistatud enesetapu kajastamisel? Küsimus tekib eriti juhtudel, kus inimene oli füüsiliselt terve.

Hea tava vaates probleemne:

surma kujutamine (küll abistatud enesetapu läbi) vabanemise ja surnud lähedasega taasühinemisena ning justkui leina lahendusena.

Allikas ja viide

Õhtuleht.
Leina tõttu Šveitsi kliinikus abistatud enesetapu sooritanud naise emal polnud aimugi, et füüsiliselt terve tütar seda plaanib
Ava allikas

Kategooria
2. PIIRIPEALSED JUHTUMID

2.10A ENESETAPU KUJUTAMINE RITUAALSE VÕI KANGELASLIKU TEONA

Näide (väljavõte)

*Karmi taktikat kinnitas nüüd ka Kim Jong-un, kelle sõnul **näitasid end õhku lasknud sõdurid „eneseohverdust“ ja „pühendumust“. „Need, kes valisid kõhklemata au kaitsmiseks enese õhkimise,** enesetapurünnaku, olid kangelased,“ osutas Kim. BBC vahendab, et üks Ukrainas kinni võetud põhjakorealane avaldas varem Lõuna-Korea telekanalis **kahetsust, et ei suutnud sama teha: „**Kõik teised lasid end õhku. Mina **ebaõnnestusin**.“*

Kommentaar

Küsimus: kuidas kajastada propagandat nii, et see ei mõjuks enesetapu ülistamisena?

Hea tava vaates probleemne:

meetodi kirjeldamine ning kangelaslikkust ja pühendumust rõhutava sõnumi kordamine ka pealkirjas.

Arutelukoht: kas sellise kajastuse juurde tuleks või üldse sobiks lisada abikontaktid?

Allikas ja viide

Õhtuleht.

„Nad olid kangelased!“ Kim kiitis sõdureid, kes ukrainlastele alistumise asemel end õhku lasid

Ava allikas

2.10B ENESETAPU KUJUTAMINE RITUAALSE VÕI KANGELASLIKU TEONA

Näide (väljavõte)

*36aastane Okunev sammus kivi juurde, kirjutas ümbritsevale lumele tõenäoliselt spray-värviga sõnumi „Ei sõjale“ ning **süütas end põlema.***
Karjäär ei läinud Okunevile tõepoolest korda. Umbes kuus kuud enne endalt elu võtmist lahkus ta töölt. Uut töökohta ta ei otsinudki, püsis pigem kodus. Tüdruksõpra ega elukaaslast tal ei olnud, lähedasi sõpru oli vähe.

Kommentaar

Küsimus: Kuidas rakendada head tava poliitilise protestina toime pandud enesetapu kajastamisel?

Hea tava vaates probleemne:

- meetodi kirjeldamine ka pealkirjas
- abikontaktid puuduvad

Allikas ja viide

Eesti Ekspress.

Ta **süütas end sõja protestiks põlema** ja suri. Vene režiim tegi kõik, et see maha vaikida

Ava allikas

Kategooria
2. PIIRIPEALSED JUHTUMID

2.11A AJALOOLINE JUHTUM

Näide (väljavõte)

Nagu teada, ei leitud Jaan Koppelmanni kunagi, aga Maria Harju ärkas ning tunnistas, et ta ***suunas relva enda poole*** *ise – täpselt nõnda, nagu Kalamees oli öelnud. Võimalik, et Jaan* ***lõpetas oma elu mõne jõe või soolauka ääres,*** *nagu politsei hiljem arvas. Samas ei uskunud teda tundnud inimesed, et ta oleks olnud enesetapule kalduv.*
Politsei viimaseks versiooniks jäi, et mees võis end Juuru kandis mõnda soolaukasse ***uputada*** *või sinna uppuda.*

Kommentaar

Küsimus: kas ja kuidas rakendada head tava ajaloolise enesetapujuhtumi kajastamisel?

Hea tava vaates probleemne:

võimalike meetodite ja kohtade kirjeldamine.

Arutelukoht: kas ka ajaloolise juhtumi kajastusele tuleks lisada abikontaktid?

Allikas ja viide

Postimehe digiajakirjad.
Selgeltnägija lugu:«TA LEITAKSE KORD» ⟩ Eesti üks tuntumaid selgeltnägijaid otsis 1934. aastal kadunud Jaan Koppelmanni

Ava allikas

2.11B AJALOOLINE JUHTUM

Näide (väljavõte)

Kammerer oli juba alustanud oma laborivarustuse pakkimist Viinist ära kolimiseks, külastas paar päeva enne surma Nõukogude saatkonda saadetise korraldamiseks ja pidi mõne päeva pärast Moskvasse jõudma, kui ta hoopis ***enese maha lasi.***
23. septembril 1926 – täpselt sada aastat tagasi – sooritas Kammerer Viini lähedal metsas enesetapu. Oma hüvastijätukirjas kurtis ta ebaõiglase kohtlemise üle teaduskolleegide poolt. Ajaloolised andmed viitavad sellele, et tal oligi põhjust end ebaõiglaselt kohelduna tunda.

Kommentaar

Küsimus: kas ja kuidas rakendada head tava teadusajaloolise enesetapujuhtumi kajastamisel?

Hea tava vaates probleemne:

- enesetapu esiletõstmine pealkirjas, põhjuse lihtsustamine
- meetodi kirjeldamine
- abikontaktid puuduvad

P.S. originaalartiklis oli viide abinumbrile ning pealkirjas ei kasutatud sõna enesetapp

Allikas ja viide

Postimees Teadus.

Lugu konnast, kelle tõttu teadlane enesetapu tegi

Ava allikas

Kategooria

3. OSAKAAL: PÕHITEEMAST PÕGUSA MAINIMISENI

3.1A SUITSIID ARTIKLI PÕHITEEMANA

Näide (väljavõte)

Tappev statistika
Euroopas läbi viidud uuringud kinnitavad, et põllumajandussektoris on vaimse tervise riskid ühed suurimad. Euroopa Parlamendis esitletud ülevaate järgi on sektori töötajate suremus 233% kõrgem kui teistes tööstusharudes. Stress, läbipõlemine, depressioon, tööõnnetused ja suitsiidid on talunike seas märkimisväärselt sagedasemad kui teistes ametites.
Eelmise aasta lõpus rääkisin põllumajandustootjate vaimsest tervisest mitme nõustajaga. Üks neist meenutas juhtumit, kus talusse kohale jõudes selgus, et peremeest enam ei ole. Ta oli endalt elu võtnud. „Kahjuks ei olnud see eelmisel suvel ainus põllumehe enesetapp," lisas ta hiljem.

Kommentaar

POSITIIVNE NÄIDE: sisuliselt tugev kajastus

Küsimus: Kui lugu räägib suitsiidist kui nähtusest, mitte konkreetsest juhtumist, siis kas tuleb lähtuda heast tavast?

Hea tava vaates:

Abikontakt puudub.

Allikas ja viide

Põllumehe Teataja.

Vaikiv vaimse tervise kriis õõnestab Eesti põllumajandust

Ava allikas

Üks näide paljudest kus suitsiid tuuakse **näidikuna** vaimse tervise kriisist ja abi kättesaadavuse kriisist

3.1B SUITSIID ARTIKLI PÕHITEEMANA

Näide (väljavõte)

*Sealjuures võtame iga päev vastu keskmiselt **kaks suitsiidikatse teinud noort** ehk erakorralise töö maht on väga suur.*
Kaks suitsiidikatse teinud noort iga päev?!
*Ere Vasli: Mõni päev ka kolm, mõni nädalavahetus on vaiksem. Hüppeliselt on kasvanud nende noorukite arv, kes tuuakse meile **suitsiidikatse** järel.*
*Kerstin Kõiva: Lisaks need, kes pöörduvad EMOsse **suitsiidimõtetega** ja hakkavad meie juures vastuvõttudel käima.*

Kommentaar

POSITIIVNE NÄIDE: sisuliselt tugev kajastus

Küsimus: kas ja kuidas rakendada head tava loos, kus suitsiid viitab noorte vaimse tervise kriisile ja abi kättesaadavuse raskustele? Suitsiid on loos näidik olukorra kriitilisusest.

Hea tava vaates:
- abikontakt puudub
- pealkirjas on mainitud suitsiid ning loo kõige kriitilisem koht on toodud pealkirjas

Allikas ja viide

Eesti Ekspress.

„Iga päev tuuakse lastehaiglasse kaks suitsiidikatse teinud noort." Arstid teevad otsuseid nagu lahinguväljal

Ava allikas

Üks näide paljudest, kus suitsiid tuuakse lisariskina või olukorra tõsiduse näitena.

Kategooria
3. OSAKAAL: PÕHITEEMAST PÕGUSA MAINIMISENI

3.2A SUITSIID KÕRVALTEEMA VÕI LISARISKINA - ÜHE LAUSEGA

Näide (väljavõte)

Artikkel seksuaalvägivalla ohvritest
Seksuaalvägivalla mõju ei lõpe rünnaku hetkel, vaid kandub sügavalt ohvri vaimsesse tervisesse. Uuringud näitavad, et ligi kolmveerand ohvritest kannatab posttraumaatilise stressihäire all pikalt pärast toimunut. Depressioon on neil enam kui kaks korda sagedam ja ***suitsiidirisk lausa neli korda kõrgem kui inimestel,*** *kes pole midagi sellist kogenud.*

Kommentaar

Küsimus: kas abikontakt tuleks lisada ka siis, kui suitsiidiriski mainitakse vaid ühes lauses kõrvalteemana?

Allikas ja viide

ERR.

Pirjo Turk: on aeg, et seadus hakkaks kaitsma tegelikke ohvreid

Ava allikas

Üks näide paljudest, kus suitsiid tuuakse lisariskina või olukorra tõsiduse näitena.

3.2B KÕRVALTEEMA VÕI LISARISKINA - PAARI LAUSEGA

Näide (väljavõte)

Artikkel LGBTQ+ inimeste õigustest
Veelgi räigem on see, et Euroopa Liidu põhiõiguste ameti 2023. aasta uuring näitab, et Eesti 15–17aastaste LGBT+ noorte seas on ***viimase aasta jooksul suitsiidimõtteid mõelnud kokku lausa 70 protsenti*** *ning 28 protsenti noortest on elu jooksul teinud* ***enesetapukatse****.*

Kommentaar

Küsimus: kas abikontakt tuleks lisada ka siis, kui suitsiidiriski mainitakse vaid paari lausega kõrvalteemana? Kui ulatuslik peaks kajastus olema, et abiteabe lisamine oleks asjakohane?

Allikas ja viide

Õhtuleht.

RIIK ON HILJAKS JÄÄNUD! Züleyxa Izmailova: valitsus näitab, et vähemuste turvalisus pole neile oluline

Ava allikas

Kategooria
3. OSAKAAL: PÕHITEEMAST PÕGUSA MAINIMISENI

3.3 EPISOODILINE MAINIMINE - ÜKS SÕNA

Näide (väljavõte)

Artikkel räägib ühiskonda raputanud noorte vägivaldsetest kuritegudest
Aga miks siis ikkagi on meil noori, kes jäävad karistussüsteemi pöörlema, jõuavad kinnistesse lasteasutustesse või eriti halval juhul vanglasse? Neile võiks veel lisada ka need noored, kelle elu lõppeb üledoosi, ***suitsiidi*** *või muu riskikäitumise tõttu.*

Kommentaar

Küsimus: Kas põgus ühe sõnaga mainimine tingib abikontakti lisamise vajaduse?

Allikas ja viide

ERR.

Jako Salla: noorte vägivalla lõpetamiseks ei piisa kirjavahetusest

Ava allikas

Kategooria
3. OSAKAAL: PÕHITEEMAST PÕGUSA MAINIMISENI

3.4 PERSOONILOO PIKEM ALATEEMA

Näide (väljavõte)

*Taavi tunnistab, et saabus hetk, kus abikaasal (Katariina Libe – toim) tuli mees vägisi Seewaldi EMOsse tassida. „Ta nägi, et asi on väga hull, ja ütles, et nüüd peaks minema. Mul olid **ikkagi täitsa suitsiidsed mõtted.** Mitte et oleksingi **hakanud ennast üles pooma,** aga idee oli.“*
*Kusjuures see ei olnud sugugi esimene kord, kui Taavi avastas end igavese une peale mõtlemast. Sedalaadi sähvatused võisid ligi hiilida juba teismeeas, pakub ta. „Olen alati keskmisest ärevam olnud. Põhikoolis olin aasta aega väga tugeva koolikiusu ohver. Kui tead, et sul on homme ilgelt rõve päev tulemas, sa pead minema kooli, kus sind niikuinii kiusatakse, siis mõtled, et äkki-äkki on mingi variant, et ma nüüd lähen magama ja **hommikul ei ärkagi üles.** Siis on lihtsam olla.“*

Kommentaar

Küsimus: Kui suitsiidsus on kõigest üks osa suuremast persooniloost - kas head tava tuleb rakendada?

Hea tava vaates:

- abikontakt puudub
- loos on viide meetodile
- lisarisk: tuntud inimese loo võimalik suurem mõju

Allikas ja viide

Anne & Stiil.

Aasta saatejuht Taavi Libe: ma usun, et saadetel ja saatejuhtidel on kehtivusaeg

Ava allikas

3.5 PERSOONILOOS KORDUV TEEMA

Näide (väljavõte)

*Režissöör Anna Hints (43) näitab oma loomingus valu, haavu ja traumasid. Neid on tulvil ka tema enda elu: põgenemine kodunt, **enesetapukavatsus**, vägistamine. „Savvusanna sõsarate“ tähelend maailmas tõi kaasa uued väljakutsed, edukarussellil keerlemise kurnatuses **tulid isegi enesetapumõtted tagasi**. Mõtlen sageli „Searching for Sugar Mani“ režissöörile Malik Bendjelloulile, kes tegi aasta pärast Oscari saamist **enesetapu**.*

Kommentaar

Küsimus: kui suitsiidsus on oluline läbiv teema, kuigi eelkõige on tegu loomingut käsitleva persoonilooga, siis kas ja milline abiviide oleks kohane?

Hea tava vaates:

- abikontakte pole
- lisarisk: tuntud inimese loo võimalik suurem mõju

Allikas ja viide

Delfi LP.

Anna Hints: meil on alaväärsuskompleks. Eesti argus häirib mind väga

Ava allikas

Kategooria
3. OSAKAAL: PÕHITEEMAST PÕGUSA MAINIMISENI

3.6 PERSOONILOO PÕGUS MAINIMINE - NIMETATUD MÄRKSÕNANA, DETAILSEMALT LAHTI SELETAMATA

Näide (väljavõte)

„Kasvasin klassikalises 90ndate eesti peres – mul oli traumalapsepõlv," lausub Sandra. Lahutused, alkoholism, ***suitsiidsus****, nimetab ta kolm märksõna. „Neid raskeid teemasid olen pidanud oma väikese keha ja ajuga läbi seedima. Ma mitte ainult ei tajunud konflikte ja tülisid, vaid ka nägin ja kogesin neid."*
„Mul oli läbipõlemisi. Mitte küll sellisel kujul, et ma ei saa voodist püsti – olen pidanud alati tõusma. Küll aga esines tohutut depressiivsust, ärevust ja ***suitsiidsust****."*

Kommentaar

Küsimus: Kus läheb piir põgusa viite ja sisulise suitsiidikäsitluse vahel?
Kas ja milline abiviide oleks kohane?

Hea tava vaates:

- abikontakt puudub
- lisarisk: tuntud inimese loo võimalik suurem mõju

Allikas ja viide

Anne & Stiil. Leia mind üles

Ava allikas

Kategooria
3. OSAKAAL: PÕHITEEMAST PÕGUSA MAINIMISENI

3.7 OOTAMATU VÕI KONTEKSTIVÄLINE VIIDE

Näide (väljavõte)

Kultuuriarvustuses
*Ben Duke'i **lavaline enesetapp** tema "Kaotatud paradiisis" **ebaõnnestub**, **Ülo Vilimaal** kaotatud tantsuparadiisist lahkumine aastal 2021 **õnnestus**, see oli tema **kolmas enesetapukatse. Miks ta end tappis?** Ehk ka seepärast, et nüüd tuuakse parimad esinejad sisse kaugelt välismaalt ja kunagist nüüdistantsu vaimustust Eestis enam pole. Sellist nagu oli kord Vilimaa ja Murdmaa ülimalt originaalsete lavastuste aegu ENSVs.*

Kommentaar

Küsimus: Kas teise inimese enesetapukatsete ja enesetapule vihjamine on põhjendatud selles loos? (Seire käigus ei leidnud surmapõhjus avalikest allikatest kinnitust.)

Hea tava vaates problemaatiline:

- teise inimese enesetapu (-katsete) mainimine kontekstiväliselt
- lisarisk: tuntud inimese loo võimalik suurem mõju
- soovitatav mitte kasutada sõna "õnnestumine / ebaõnnestumine" suitsiidi või suitsiidikatsete kontekstis

Allikas ja viide

Põhjarannik.

Tänu tantsufestivalile sain teada, kui abivalmid on Jõhvi elanikud

Ava allikas

3.8 PEALKIRJAS EBAPROPORTSIONAALSELT ESILE TÕSTETUD

Näide (väljavõte)

Isa ja ema töötasid palju, et perele head elu võimaldada ning teadsid vaid pinnapealselt oma tütre muredest.
*„Selline üksildus ja minust eemale hoidmine kestis seni, kuni **üritasin** põhikooli viimasel aastal **enesetappu**.*
Siis tekkis järsku kõigil minu jaoks aega ja klassikaaslased muutusid sõbralikumaks. Ehk oli neil hirm nii suur, et äkki ma proovin uuesti ja nad peavad enda südames mu surma kandma?“

Kommentaar

POSITIIVNE NÄIDE: lisatud abivõimalused

Küsimus: Lugu käsitleb kolme inimese koolikiusu lugusid, ometi on pealkirja sattunud suitsiid, mida terves artiklis mainitakse ühe lausega.

Kas pealkiri annab loo sisust proportsionaalse pildi või tõstab esile kõige dramaatilisema koha?

Allikas ja viide

Õhtuleht.

Koolikiusu valu kestab ka täiskasvanuna: „Sõim ja tõrjutus viisid enesetapukatseni, ma pole siiani oma kiusajatele andestanud!“

Ava allikas

Kategooria
4. KEELEKASUTUS, STIGMA, HOIAKUD

4.1A STIGMATISEERIV SÕNAVALIK

Näide (väljavõte)

*Mõni **vaimuhaigus** hiilib inimese ellu märkamatult.*
*Kui rääkisin emale, et sõber kahtlustab mul algavat skisofreeniat, vastas ta, et **nii mõistlik tüdruk ei saa olla vaimuhaige.“***
Abi otsis Johanna alles 33-aastaselt, kui vahelduvad mania- ja depressiooniperioodid hakkasid kaasa tooma ka enesetapumõtteid. Maastikuarhitektiks õppinud Johanna töötas vastutusrikkal juhikohal ning tugev stress süvendas tema halba enesetunnet. „Istusin töötervishoiuarsti vastuvõtul ja kirjeldasin, kuidas viiksin läbi kõigi aegade geniaalseima enesetapu.

Kommentaar

Küsimus: Kas head tava tuleb iseseisvalt kohaldada tõlkeartikli puhul või võib lähtuda algallikast?

Stigma:
- Kas pealkiri aitab stigmat nähtavaks teha ja vaidlustada või hoopis kinnistab seda? Pealkirjast ei selgu, et tsiteeritakse ema hoiakut, mitte spetsialisti hinnangut või tõest väidet.
- Läbivalt nimetatakse vaimse tervise häiret “vaimuhaiguseks”, mis on stigmatiseeriv ja vananenud väljend

Hea tava vaates:

Abikontaktid puuduvad.

Allikas ja viide

Eesti Naine.
„Nii mõistlik tüdruk ei saa olla vaimuhaige.“ Johanna sai psühhoosidiagnoosi alles 30ndates
Ava allikas

4.1B STIGMATISEERIVATE HOIAKUTE KUJUNDAMINE

Näide (väljavõte)

*«**Mõni nõrganärviline** ei peagi vastu ja ei suuda seda üle elada ja **paneb toime enesetapu,»** osutab advokaat kõnealuse registri ohtudele.*

Kommentaar

Küsimus: milline on ajakirjanduse vastutus intervjueeritava stigmatiseeriva sõnakasutuse vahendamisel?

Probleemne: sõna „nõrganärviline“ seostab enesetapu inimese nõrkusega

Allikas ja viide

Elu24.
VIDEO ⟩ Advokaat Sirje Must kommenteerib Malluka loodud kurikuulsat registrit: mõned inimesed on sinna sattumise pärast kaotanud töö
Ava allikas

Kategooria
4. KEELEKASUTUS, STIGMA, HOIAKUD

4.2A SUHTLEMISKULTUUR

Näide (väljavõte)

*Ja mis **enesetapu äärele viimisse** puutub, siis ee ee üldiselt see on **tavapärane** sellise kogujate nii-öelda, kes ei saa aru, et nende loomapidamisega on halvasti, ee nad ei ole enam adekvaatsed, siis hästi tihti nad **manipuleerivadki** selliste lausetega, et ee oleme seda küll ja veel varem ka kuulnud, aga **ei ole nad keegi ennast ära tapnud.** Mees ise näitas meile seal mingisugust **puuoksa**, kui ta ütles, et tema siis **poob ennast sinna ülesse.***

Kommentaar

Küsimus: milline on ajakirjanduse vastutus enesetapuähvardusi puudutavate hinnangute vahendamisel ja tasakaalustamisel?

Hea tava vaates probleemne:
- enesetapuähvarduste käsitlemine manipulatsioonina koos väitega, et neid ei ole ellu viidud, võib jätta mulje, et selliseid ütlusi ei tule tõsiselt võtta
- kirjeldatakse meetodit ja konkreetset kohta
- abikontaktid puuduvad

Allikas ja viide

TV3 uudised: loomakaitsjad soovitasid loomapidajal end üles puua?

Ava allikas

4.2B SUHTLEMISKULTUUR

Näide (väljavõte)

*Malluka nn pedofiilide nimekirjast «Minu soovitus on, et **tapke ära ennast,**» sõnas ta resoluutselt.*
*«Kui sa oled pedofiil ja sa ei leia kuskil tööd, sa oled **sunnitud ennast ära tapma**. Ausalt, **tehke ühiskonnale teene**. Ma tean, et see kõlab robustselt, aga sellisele kuriteole pole mingit vabandust. Sa **ei peagi saama edasi elada.** Mine ela kuskil sotsiaalkorteris kopikate eest, mind üldse ei huvita,» sõnas blogija.*

Kommentaar

Küsimus: milline on ajakirjanduse vastutus enesetapule kutsuvate ütluste vahendamisel ja nende esiletõstmisel pealkirjas?

Hea tava vaates probleemne:
- enesetapu esitamine lahendusena ja ühiskonnale kasuliku teona
- enesetapule kutsuva ütluse kordamine pealkirjas

Allikas ja viide

Elu24.

Malluka sõnum pedofiilidele: minu soovitus on, et tapke ennast ära siis

Ava allikas

Kategooria
4. KEELEKASUTUS, STIGMA, HOIAKUD

4.3A KATSE VÕI ÄHVARDUS KUI MANIPULATSIOON

Näide (väljavõte)

*Kuigi vaimse väärkohtlemise osas võib ehk kõige hullemaks pidada seda, et Tõnis Sildaru käitumismustri osaks olid **enesetapuähvardused**, millega ta laste ja nende ema käitumist **üritas kontrollida.***

Kommentaar

Küsimus: kuidas kajastada enesetapuähvarduste kasutamist kontrolliva käitumise osana nii, et säiliks arusaam vajadusest võtta kõiki enesetapuähvardusi tõsiselt?

Allikas ja viide

Vikerraadio Uudis+ Päevakommentaar. Kärt Pormeister

Ava allikas

4.3B SUITSIIDIKATSETE JA ENESETAPUMÕTETE TÕSIDUSE KAHTLUSE ALLA SEADMINE

Näide (väljavõte)

*Siin tuleb selgelt **eristada suitsiidikatseid katsetest**, mis on tehtud tähelepanu otsimiseks, sõbrannadega võistlemiseks või muudel põhjustel.*
*Reaalse suitsiidikatse ettevõtnud lapsi, kes meie juurde haiglasse satuvad, on vähe. Meil siin Saaremaal on aga **kümme-viisteist tüdrukut, kes harrastavad neid jutumärkides "suitsiidikatseid" regulaarselt.***

*Enesevigastajaid ja **tablettide suures koguses võtjaid** on lausa seltskonniti. Alles hiljuti oli intensiivraviosakonnas kõrvuti voodites korraga kolm teismelist tüdrukut, kes kõik olid väidetavalt ohtlikus koguses **paratsetamooli** võtnud, kuna nendel olid **"enesetapumõtted".***

Kommentaar

Küsimus: kuidas vahendada spetsialisti hinnanguid noorte suitsiidikatsetele nii, et kajastus ei vähendaks vajadust võtta suitsiidset käitumist tõsiselt?

Hea tava vaates probleemne:

- suitsiidikatsete eristamine „reaalseteks" ja jutumärkides katseteks ning nende seostamine tähelepanu otsimise või võistlemisega võib soodustada noorte käitumise ja abivajaduse alahindamist
- abikontaktid puuduvad
- visuaal kujutab suitsiidivahendeid

Lisariskid: väikeses kogukonnas võivad kirjeldatud noored olla äratuntavad ning kajastus mõjutada suhtumist neisse. Kajastus puudutab haavatavat sihtrühma — alaealisi.

Allikas ja viide

Saarte Hääl.

Veebis: **Suitsiidikatse** teinud laps: "Lootsin magamise ajal surra.."
Paberlehes: **Suitsiidikatse** teinud laps: tundsin, et olen siin ilmas üksi...

Ava allikas

Kategooria
4. KEELEKASUTUS, STIGMA, HOIAKUD

4.4 ENESETAPP KUI KÕNEKUJUND

Näide (väljavõte)

Levinuim "poliitiline enesetapp", aga ka "sotsiaalne enesetapp", spordi kontekstis "selline treenimine oleks enesetapp" jne

Kommentaar

Küsimus: kuidas mõjutab enesetapu kasutamine kõnekujundina arusaama suitsiidist ja suhtumist suitsiidi tõttu surnud inimestesse? Kuidas võivad sellised väljendid mõjuda nende lähedastele?

4.5 NALJA VÕI ABSURDI RUBRIIK

Näide (väljavõte)

Et siit ilmast lahkuda, *otsustas ta süüdata ühe Kagu-Eesti piimatootmisega tegeleva ettevõtte korteri, milles parajasti ööbis. Rein tegi tule alla korteri siseseina ääres olevale suurele vitriinkapile ning jäi* ***lootuses sisse põleda*** *korterisse aega veetma.*

Kommentaar

Küsimus: kuidas rakendada head tava suitsiidikatse kajastamisel huumori- või absurdirubriigis?

Hea tava vaates probleemne:

- rubriigi kontekst võib jätta mulje suitsiidikatse käsitlemisest naljana
- pealkiri võib eksitavalt viidata sellele, et inimest karistati suitsiidikatse eest
- kirjeldatakse meetodit
- abikontaktid puuduvad

Allikas ja viide

Eesti Ekspress.

SAHINAD | „Rahamaa 2" asemel tuleb näidend kanepist

Jaotise alapealkiri

Kohus karistas enesetappu üritanud Reinu

Paberlehes

Rubriigis teateid elust/ Ernitsa maailma/ Al-Arkarise valitud sahinad

06.05.2026

Ava allikas